

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 4.

Lýsingaprisur fyri þetta hefti: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórti lýsingum fæst
avsluttur í prísinum.

Tirsdag hin 23. januar 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstodum
og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

Socialisma í Føroyum.

„Famtiðarleiðin“, soleiðis ljóða orðini, ið standa uppi yvir uppritinum í „Tingakrossur“ av eini roðu, sum harra Edw. Mitens hevur hildið á einum fundi. Uppritið stendur í blaðinum fyri miðkudagin tann 10. januar. — Vit skulu ikki geva okkum av við at kritisera hesa roðu í síni heild, vit eru ikki stórvegis vanir at blanda okkum uppi stríðið millum teir tveir politisku flokkarnar í Føroyum, vit hava mest roynt at rokja okkara egna starv og hava ikki verið vanir at leypa á hinar.

Men harra Mitens sigur her nakað um socialismu í Føroyum, sum vit fegin vilja siga nokur orð um — tó ikki fyrri tað, nýlla er eingin í at siga nakað, so hetur var at tagt.

Tað er sagt, at socialisman, sum parti, er nýggj í Føroyum, meðan hini partini skjótt hava mong ár á baki; men „Tingakrossur“ hevur í síniari tíð verið talsmaður fyrri hini socialu hugsanini, men stríðið ið byrjaði í 1906 færdi „Tingakrossur“ inn á eina aðra leið, sjálfstýrisleiðina, og alt annað, oll onnur hugsan mátti víkja fyrri hesum nýggja stríðinum: sjálfstýri—samband.

Men hetta uppslitandi stríð hevur ikki fort land og fólk okkara fram til eydna, tvørt ímóti bara út í stórri og stórti flokju — og „framtiðarleiðin“ liggur enn so dopur sum nakrantíð.

Mitens sigur, at „tað var ónýtt at storma henda flokk“. — Ja, man tað nú vera so? Er tað ikki netupp neyðugt at koma inn á eina leið, sum hevur eitt annað endamál enn bara hetta uppslitandi stríðið, sum enn einki annað hevur fort við sær enn at klúgva okkara fólk sundir í tveir partar, ið standa móti hvørjum øðrum við hafi lýsandi út úr eygunum — uttan yvirhoyur at vita, hvat teir stríðast um!

Socialisman hevur — sum vit her eftir evni hava roynt at vísa tað — til endamál at arbeiða fyrri framstigi: til gagns fyrri tað almenna; hon hevur eitt annað endamál enn yrkisleyst stríð. —

„Socialisman hevur já til fyrsta hovuðsmál at avtaka allar ognarrætt, herundir ognarrættin til produksjónsmidlarnar, sum tað kallast, altso til jorð og skip, og leggja tey undir tað almenna, men hon var so lítið hildin fram — og er tað enn — at tað er skeiðt av hesum flokki at hefta hetta navn á seg“. Soleiðis sigur Mitens, og tá hann

sigur hetta, so veit hann, at tað var tey ræðuligu víðurskifti í flest øllum londum, har arbeiðarin var beint út trælur hjá arbeiðsharrunum, sum gjørdur, at orðini um, at „allar ognarrættur, herundir ognarrættin til produksjónsmidlarnar, skuldi leggjast undir tað almenna“, undir statin, sum skuldi gerast einasti arbeiðsgevari. — Arbeiðarin var já trælur, arbeiðsgevarin tók allar inntøkurnar av arbeiðinum, og arbeiðarin — eins og aðrir trælir — fekk fyrri sitt mangan ómenniskjansliga, uppslitandi stríð so lítið, at tað bókskaviliga hvorki var til at liva ella doyggja av. —

Vit vita væl, at hetta skil hevur ikki verið her í Føroyum, men hugsanin hevur eina og aðra staðni verið lítið mætari, og orðið **slava** hevur í Føroyum verið nýtt um arbeiðarar. At víðurskiftini í útheiminum í okkara døgum eru so vorðin, at hjartaliga kundi verið neyðugt, at alt stórverk varð givið undir tað almenna, tað veit Mitens, og vit kunnu oll t. d. nú lesa um ta ræðuliga óluku í tí stóru kolagróvinu niðri í Bohmen — „Nellson-gróvin“ í Ossegge — har o. u. 110 arbeiðarar eru deyðir hin ræðuligasta deyða. — Hvussu vorðið stríðið hevur verið við hetta kolaverk sæst av tí, at **hovuðstýrarin** — **Generaldirektøren** — og seks av teim stýrandu monnum, **ingeniørar** og **arbeiðsleiðarar**, eru fastsettir, og her hevur so sanniliga „**hitt almenn**“ ikki stýrt! — Og **lonin**, ið arbeiðarnir finga fyrri teirra arbeiði í kolagravunum, var **13 krónur danskur um vikuna!** — Soleiðis er vorðið í mongum londum, og eingin skal taka fyrri, at ikki **vit eisini** læra hetta til kenna onkumtíð, um ikki so ringt. —

At socialdemokratíð í okkara tíð — t. d. í Danmark — als ikki hugsar um at taka allar ognir frá menniskjunum og leggja **alt** inn undir tað almenna, veit Mitens og vita ivaleyst tey nógvu innanfyri tann flokk, ið lýddu á roðu hansara, og hetta átti í ikki at verið sagt og nýtt sum agitásjón í Føroyum! — Eingin socialdemokratúr í Føroyum líka lítið sum t. d. í Danmark! kundi funnið uppá at líkið jarðateigin ella skipspartin frá honum, sum hevur strevast og slitið fyrri at koma sær fram til at verða sjálvbjargnir og seta „fót undir egð borð“, tvørt ímóti! Hvát verður ikki í Dan-

mark og í komandi tíð í Noreg gjørt fyrri at hjálpa fólk til sjálvbjálp, altso til at verða sjálvbjargin. — — — Men lat okkum nú, eftirsium talan er um **jorð og skip**, fara at kanna eftir, um tað ikki mangan hevði verið hetur, um **jorðin og skipið** var almenn ogn, soleiðis at maðurin hevði tað til brúks og tað ikki var ogn. Sjálvsagt mátti tað vera greitt soleiðis, at skip ella jorð ikki kundi verða tikið frá honum, um hann roktaði tað væl, og at hann varð hjálptur av hesum sama almenna, um hann kom undir óhapp eitt ella tvey ár — uttan egna skuld.

Tá stóð mangur maður enn við síni jorð og sínum skipi, meðan hann nú, um óhappið kemur eini tvey ár, missir alt — tað fer til bankan, spari-kassan ella til reiðarin „**fyrri keks**“, sum tey plagdu at siga. Hovuðstýrarin í „Dimmalættin“ er mangan, at „Sagførar N. N. beggerer Tvangsauktion“ — í jorð, í skipum, í húsum og hvørt av sínum.

„Era veri teimum øllum, sum vilja koma sær fram til at verða sjálvbjargnir, teimum sum hava arbeiðt og slitið eitt heilt liv fyrri at fáa dyrkað sær eitt kú-fóður upp úr eyrvikum og ringari jorð; ara veri teimum sum slita við snøri og vinna so mikið, at teir fáa bygt sær eina hús ella fía sær part í einum skipi. — Men tá dreymurin um skipið ella aðra ogn ein vakran dag endur við, at tey saman-sparuð oyrni, sum í skipinum stóðu, eru farin at tramanum til, tá var hetur, at ongantíð var droymt!

Sum áður sagt: „Era veri teimum, sum lögdu eitt lívsyrki í at taka sær eina trúð upp úr haga, men nú verður mong ein trúin avtíkin — og ongantíð haki settur í; og at fáa sær skip uppá statslón og so lata tað all ganga sum tað vil og kann — og lata stat, skipsmiðju og motorsmiðju um at bera sviðan í felagsskapi —“ mundi tað kanska ikki verið hetur, um tað almenna stóð sum eigari og het skipini til menn at dríva, sum vóru at líta á?

„Tað er óivað ikki ónógvt sagt, at **socialistar** eru mest-sum eingir í Føroyum“, sigur harra Mitens, men tað tordi verið, at hann mistekur seg; við halda tvørtímoti, at teir flestu Føroyingar eru socialistar, soleiðis sum vit uppfata socialismuna: arbeiðið fyrri at tey orðini verða sannheit: „Og da har i

Ríðgum vi drevet det vidt, naar faa har for meget og færre for lidt“. — Men **vit** meina ikki, at gerast skal soleiðis, sum Mitens hevði á orði í loftinginum — sjálvsagt uppá háð — at allar inntøkur fara saman í ein kassa og so verða býttar sundur aftur, javnt til oll — ja, hetta hevði verið „**javnaður**“, ið dugir! —

Vit hugsaðu, og vit hava eisini sagt tað, at millum **ritugt** fólk er tann hugsanin ikki til, at socialisma er hetta at býta all javnt, og at orðið **javnaður** merkir tað; og vit siga tað aftur, at ikki er rætt at nýta hetta í agitásjón, her er nóg av fákunnu frammanundan. — Og lat okkum siga tað nú, at vildu vit farið at skrivað um sjálfstýri í Føroyum, var ivaleyst av tilfari at fingið — men Mitens og allir sjálfstýrismenn skulu vita, at vit, redaksjónin av Føroya Socialdemokrati, ongantíð hava verið reddir fyrri at siga sannleikan, við hava ongantíð krógvað okkum ella okkara hugsan.

Já, Føroyar treingja til at, socialisma verður talað í hvorjari vrá, í socialisma er hitt old-argtímda **kravið um menniskjarrættindini**, um **eins rætt fyrri oll í øllum livsins víðurskiftum** — hetta er hon í síni innastu rót.

Tá Mitens sigur, at teir, sum her hjá okkum hava nevnt seg „**javnaðarmenn**“ ikki hava prædikað læruna um at javna út og um at taka allar ognarrætt frá tí einstaka, so veit já Mitent, sum vit áður hava sagt, at socialismi nú og fyrr á mangan hátt er broytt — bæði tibetur og tíverri — tí millum 1931 og 1831 er stórir munur á so mangan hátt, men enn restar óendiliga nógv.

At menn her nevna seg við tí íslenska navninum „**javnaður**“ er týðningarleyst, teir um tað, men teir socialdemokratar, sum her á landi hava verið frammi á tingi og á fundum, hava ivaleyst eftir forimuni roynt tað besta og ikki staðið aftanfyrri sambands- og sjálfstýrismenn í dugnaðskapi og góðum vilja í teirra offentliga yrki. —

Og lat okkum so enda við at spyrja, hvussu tað ber til, at sjálfstýrismenn, tann flokkurin sum **vit** hava trúð var tann „**intelligenti**“ parturin av tí **føroyska** folkinum, og var tann mest frísinnaði parturin, at tað er hann sum ber hesa gomlu mosagrógvu soguna fram, um socialdemokratararnar sum vilja taka alt frá teim sum hava strevað seg fram til at eiga eitt oyra. —

Frá ríkisdeginum.

Okkum er sent henda frá-grøidning um „**Foranstaltninger vedrørende Jordens Dykning og Forbedring. Til Opdykning og Indhegning af Opdykningsjord paa Færøerne**“. Sværskrivelse:

Landbrugsministeriet. København, den 7. December 1933.

Under Henviisning til Udvalgets Skrivelse af 25. Oktober d. A. skal man fremsende vedlagte gennem Færo Amt indhente Beretning med Bilag om de Arbejder vedrørende Opdykning og Indhegning af Opdykningsjord, hvortil der er givet Tilskud i Finansaarene 1932—33 og 1933—34.

Kr. Bording.

J. Wileke.

Til Folketingets Finansudvalg.

Bilag.

Føroya búnaðarfelag. Thors-havn, den 21. November 1933.

Til Færo Amt.

I Anledning af Landbrugsministeriets Skrivelse af 1. November i Aar, hvori meddeles, at Folketingets Finansudvalg under 25. Oktober s. A. har udbedt sig tilstillet Beretning om de Arbejder vedrørende Opdykning og Indhegning af Opdykningsjord, hvortil der er givet Tilskud af de Midler, der er bevilget paa Finansloven under § 13 III C. L., hvilken Skrivelse ved Amtets Paategning er tilsendt Foreningen til Erklæring, tillader man sig herved at afgive følgende Beretning:

Der indkom i 1932 i alt 327 Andragender om Tilskud til Opdykning og Indhegning af Opdykningsjord. Af disse fik 161 Andragere Tilskud til Opdykning, og 15 fik Tilskud til Indhegning af Opdykningsjord. De Andragere, der fik Tilskud til Opdykning, opdyrkede et Areal af 129 435 m² eller paa det nærmeste 13 ha. De 15 Andragere, der fik Tilskud til Indhegning af Opdykningsjord, indhegnede i alt 54 Kofoder eller ca. 65 ha. Tilskud til Opdykning og Indhegning af Opdykningsjord er for Aaret 1932—33 udbetalt med 8 976 Kr., medens 1 024 Kr. er anvendt til: Indkøb af Maale-redskaber, Rejser til Planlæg-gelse og Syn af Jorddyknings-arbejder og Indhegning af Opdykningsjord samt til Porto, Tryksager og Kontorarbejde.

Der indkom 521 Andragender om Tilskud af Bevillingen for Finansaaret 1933—34 — inde-værende Finansaar —; af disse har til Dato 176 Andragere faaet Tilskud til Opdykning. Disse 176 Andragere har opdyrket et Areal af 146 290 m² eller lidt over 14½ ha, og der er til dem udbetalt et samlet Beløb af 8 041 Kr. — otte Tusinde fire-tiret Kroner —. Der er begge Aarene ydet et Tilskud svarende til 1 Kr. pr. anvendt 10 Timers Arbejdsdag eller ca. 1/5 af Værdien af det brugte Arbejde, regnet efter en lav Timeløn af 50 Ore.

*) Tyskland við Hitler og hansara stýri roknað ikki millum kul-turlond longur.

